

Червоний шлях, №1

Іван Кулик

1923

Exported from Wikisource on 02/18/18

І. Ю. КУЛИК

ОДУЖАННЯ

ПОЕМА. ЩОДЕННИК.

I.

Харків,

26. I. 1293 р.

Ти—дівчина з шахт Донбасу.
З нетрів чорного золота;
Я скальд переможної класи,
Класи Серпа і Молота.

З твоєї родинної Юзовки
З чорних, одвічних пластів
І моя незграбна муза
Викрешує кам'яні співи.

Як побачив за рік у Свердловії
На чолі твоїм зморшків ґрати,
Тебе, сповнену змістом новим,
Чи міг я не покохати?

А як сходяться хмурі й шаршаві
Твої друзі з Донбасу „грачі“—
Я в ті миті шахтарку Клаву

кохаю ще гарячш.

І згадую час той далекий,
Як в Дмериці, в шахті тісній
Таким споріднено-легким
Здавалося кайло й мені, —

Коли ще не був інтелігентом,
Мав нерви, як м'язи міцні —
За спогади цього моменту —
Для тебе мої пісні.

II

Надеждино,
21. VU. 1922 р.

Тиха затока: санаторій „Надеждино“.
Під Москвою — для нервовохворих.
Я знаю, це теж, це теж
Креска побуту нового.

Самотно у закиненій берлозі.
Та ясно, мов у соняшній отарі.
Здається, що тепер, по перемозі,
Могли-б відпочивати комунарі.

Та в затишні, гостинні стіни
І тепер санаторій зібрав
Тільки виснажених, вибувших з лав,
Тільки хворих, напів—божевільних.

Займатись політикою заборонено.
Та потайки ковтають газету:
Кожне радіо, кожний декрет—
У серці співзгучним дзвоном.

Й не зриває з їх уст одчай
Каяття, ні слабких молитов,
І плакають всі мрію осяяну,
Що до праці повернуть знов.

Всі—від сивого народовольця
Сорок літ віддавшого борні,
До коммольця - розвідника Колі,
Що в голоднім повіті змарнів.

Про борню не покинули марити
Й решту сили-б їй кожній віддав:
Комунар-завжди комунар:
Навіть хворий і вибувший з лав.

III

Надеждино,
7. XI. 1922 р.

І свято таке в нас хворе,
Як і нерви наші пошматовані,
А такий привабливий зовні,
Такий чепурний санаторій.

Так близько Москва і Ленін.
Так близько й так променисто
Комінтерну щедрі жмені
Розсипають вогняне намисто.

Так близько — й так недосяжно....
Але свято хвилює, як звикле,
І не жаль, що нерозважно
Ми селян в санаторій накликали.

Й роздираються груди промовами,
І горять позабутим екстазом
Нерви наші пошматовані
І схудлі, спрацьовані м'язи.

IV
Надеждино,
2. XI 1922 р.

Перевтома. Втома. Втома.
Обірвалася думка. Крес.
На сторінках 3-го тома
„Капіталу“ Маркса.

Заплутавсь у формулах. А
що таке „S“
Додаткова вартість?
Пам'ятаю — „C“ — капітал постійний.

..V“—перемінний:

„... ..“

А що таке „S“?

Доктор каже,-це не божевілья:

Просто витрата енергії;

Просто—перевтома.

У мозоку виросло бадилля.

Густе. Не розворушити ломом.

Вже пам'ять—знаю —не верне.

Бадилля. Корінчиками міцно.

Корінчики з криці.

Гачки.

Жалом безнадійного смутку

Розідрали в черепній коробці ланцюжки

Третій том. Тенденція норми прибутку

До зниження.

Доктор каже — це пройде хутко.

Але поки —що—ніч.

А як же економічна студія

І мертве нагромадження?

Кинути працю?

— Ні, ні, цього не буде!

Не піддамся, чуєте?

Ну, добре, мовчу, я нічого не кажу.

Ну,так, це-ж відпочинок, вакації.

Я буду слухняний

Лягатиму рано.

Ви, докторе, маєте рацію:
Я скоро одужаю, встану,

А потім—у Крим на весну.
—Але скажіть мені, любий, коханий!
Скажіть мені, докторе, що таке „S“?

V

Надеждино,
10. XL 1922 р.

Ні, не піддамся! Це не божевілля.
Зараз все ясно, як на долоні,
Я зараз поясню вам вільно
Всі економічні закони.

Не піддамся! Це сантиментальність,
Просто—інтелігенські вигадки.
Це не я вчора в їдальні
Згадував з плачем Бригідки.

Це не я казав тобі, Клаво,
Щоб бажав би скорше вмерти...
Я впертий. Я впертий!
Не піддамся! Не маєте права!...

VI

Надеждино,
11. XL 1922 р.

Пробач. Я зробив тобі болюче.

Забудь про вчорашню розмову.
Де маленьке напруження волі
Й ми обидва будемо здорові.

Ще маленьке, останнє напруження.
От вже зараз я,—бачиш,—нормальний:
Ми обидва будемо дужими
Й покинемо ці сантиментальности.

Все це стане страшною, забутою казкою—
Навіть згадканіколи не виникне.
Поїдемо разом у Донбас—
У Горловку, у Щербинівку.

Скільки сили незломної викрешу
З блискучих пластів антрацитових.
Скільки нових пісень напишеться
Під кайла суворий ритм!

VII

Щербинівський
кущ. Північний рудник,
9. I. 1923 р.

Виблискує степ перламутром.
Виблимує синіми зорями.
Чорним велитнем в білому хутрі
Виперся рудник угору.

Витискає з уст димарів
Білу пару роздріпаними колами

И чатує з високих копрів
Над цілою околицею.

Та вже натовпи в кам'яну плоть
Вкраялись живими свердлами,
Видирають спід хутра і котять
Переплетені рейки-ребра;

Деруть скам'янілі пласти,
Довбаються в грудях залізом—
І зойкує велитень стиха
В хутрі чорною кров'ю замиз ганім.

Та стискаютьнапружено-вперто
Гострі кайла неблаганними долонями.
І здріганням передсмертними
Коливаються велитня скроні.

VIII

Бахмутський
Артемівський
соляний рудн.
12. I. 1923 р.

Біле над землею—сніг;
Біле під землею—сіль;
Зеленавою кригою
Запанцирене звідусіль.

Дивовижний палац зі шкла.

Ніби інейдовкола- танезимний.
Так таємничо—лагідно
Зелені іскорки блимають.

Був у Кракові, на королівських бастіонах:
Спускався під Вавель—у Смочу Яму;
Чув легенду: страшний дракон
Вигріз її зубами.

Яким це здається смішним!
Тут легенда стала побутом,
Тут старий десятник Трохим
Підземного царства володар.

Може це непоетично й грубо,
Він рудий, з підсліпуватим оком
Й гострозуба машина врубова
Йому замість дракона—смока.

Але задріть, казкові королі:
Без меча, незграбними руками
Він дракона дротами оплів
Й змусів гризти пласти солекам'яні.

Гей, бувало—нема штейгерів,
Втікли інженери з білими,—
А Трохим котли розігрів
Й тріпоче шківками, мов крилами,

І буде в підземній п'їтмі
Кришталеві печери й тунелі

І втілює в побут—міт,
Вигаданий менестрелями.

ІХ

Юзовка, Риковський рудник,
18. І. 1923 р.

Летить, колихається кліть,
Зачіпляє за стіни й гримає
Й одноманітно торохкотить
Дієсловними римами.

Так хутко. Захоплює дух.
Серце, здається, присне.
Чорний вохкий лантух
Над головою затиснено.

Забув, що десь сонце й блакить.
Тільки лямпка за паском блимає.
І летить, виспіває кліть
Дієсловними римами.

* * *

Вузький стовбур. Старенька штрека.
Напівзруйновані скріпи.
Під ходою жалібно хлипає
Вода проміж рейками.

Промайнули, пройшли корінну
(Сигнал у стовбурні забамкаві)

(Спинились у стовбурі засади),
Перейшли повз піч, де гнуться
Саночники під нудною лямкою.

Спинились у новім забої
(Нахилений сланцевий дах),
Залягли в печері обоє.
Стискаючи кайла в руках.

Запорошує очі й бороду,
Та за сонцем не тоскно нікому:
Тут борня. Непокірну породу
Обушком, обушком, обушком!
Нумо ще! Не здається трелятаї

Ми балдою, щоб клином вгризти,
А не йде—так неси перфоратор,
Пробуравимо разом шпури.
Продовбаємо, дарма, що камінь!

Таки вгризся гартований клин.
І підземні скарби потікли
Чорнозолотими струмками.

Насипай вагонетки: тягни!
Ех, весела робота — аж куриться!
Запишіть ще одну перемогу нині
Чоловіка над натурою.

Х.

Шербинівка

Щербинівка,
24. I. 1923 р.

Зустрів. Цілком несподівано:
У Щербинівці — в третьому розряді.
Заспівало в серцях переливно
Так співзвучно й так радісно.

Щойно прийшла із шахти
(Був мітинг: чудовий настрої);
Світилося в сірих очах
Перемоги незміряне щастя.

Втома... хворість—минуло, не вернеться!
Переродженою прокинулась в ранці,
Після того, як бачила в Штерівці
Будівлю нової електростанції,

Після того, як в Горлівці довідалася,
Що виконав куш сто відсотків,
Що працюють любовно й відданно
Грачі у підземній сльоті,

Що все глибше творче напруження
Відроджених, радісних мас.
Ми обидва, обидва одужали,
Як одужує рідний Донбас.

І наші серця зажеврилися
Вогнем його коксових гонт
Й пісні мої, щасно окрилені—
Шахтапським гвлкам в унісон.

~~_____~~

About this digital edition

This e-book comes from the online library [Wikisource](http://wikisource.org)^[1]. This multilingual digital library, built by volunteers, is committed to developing a free accessible collection of publications of every kind: novels, poems, magazines, letters...

We distribute our books for free, starting from works not copyrighted or published under a free license. You are free to use our e-books for any purpose (including commercial exploitation), under the terms of the [Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported](http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)^[2] license or, at your choice, those of the [GNU FDL](http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html)^[3].

Wikisource is constantly looking for new members. During the realization of this book, it's possible that we made some errors. You can report them at [this page](#)^[4].

The following users contributed to this book:

- Arxivist

-
1. [↑ http://wikisource.org](http://wikisource.org)
 2. [↑ http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0](http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)
 3. [↑ http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html](http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html)

4. [↑ http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium](http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium)